

Čeští poradci na zkušené v evropských zemích

Alena Kazdová

Academia je projekt evropských stáží pro profesní a výchovné poradce, který probíhá v rámci programu Leonardo da Vinci. Tyto stáže se uskutečňují již od roku 1993, v roce 2000 se k projektu stáží pro poradce připojila také Česká republika, a to prostřednictvím Národního informačního střediska pro poradenství při Národním vzdělávacím fondu. Národní informační středisko pro poradenství je národním koordinátorem projektu Academia v ČR.

Kritéria výběru

O co vlastně jde? Tento projekt každoročně (v období od 1.ledna do 31. května) nabízí profesním a výchovným poradcům možnost absolvovat týdenní stáže v zahraničí a to na různých pracovištích podle předem dohodnutého programu – např. účastníci se seznamují s fungováním poraden, úřadů práce, informačních středisek, se systémem školství a dalšího vzdělávání v různých evropských zemích. Ve většině případů je každá stáž kombinací praktické a teoretické části, během nichž účastník zevrubněji pozná poradenský systém navštívené země.

Dosud byly organizovány pro poradce z ČR dva ročníky stáží, jichž se účastnilo 23 poradců z celé republiky. Přihlásit se do projektu Academia může každý, kdo splní základní kritéria výběru. Těmi jsou především: jazykové znalosti, praxe v oblasti poradenství, aktivní účast na organizaci výměn či stáží zahraničních poradců v ČR, záruka spolufinancování ze strany zaměstnavatele, a to ve výši 1/11 celkových nákladů (tj cca 4000 Kč – 115 EUR) a přínos stáže pro další práci. Na základě zaslaných přihlášek každý rok do konce listopadu vybírá odborná komise 10 účastníků a 3 náhradníky (informace o projektu Academia lze najít na www.nvf.cz/euroguidance).

Nabídka teritorií, kam se lze za odborným poznáním na zkušenou vypravit, je pestrá. Nechybí v ní Německo, Velká Británie, Francie, je možné vycestovat do Skandinávie (Norsko, Finsko), Estonska, Irska či Dánska. Vzhledem k tomu, že v řadě evropských zemích mají s poradenstvím již bohaté zkušenosti a zvolili určitý systém, jak poradenskou aktivitu efektivně rozvíjet, bývá každá taková stáž pro účastníky inspirací, zkušeností a někdy i návodem, jak vlastní profesní aktivitu v konkrétní instituci změnit, případně co do ní vnést nového.

Mezi účastníky uplynulých dvou ročníků převažovali zejména pracovníci z oblasti poradenství na úřadech práce, dále vysokoškolští poradci nebo pracovníci pedagogicko-psychologických institucí. Dejme některým slovo, aby se podělili o své dojmy a poznatky z tohoto krátkého, ale možná dost významného pobytu.

Irský tygr aneb impuls k přemýšlení

JUDr. Jitka Svobodová, zástupkyně ředitele úřadu práce ve Znojmě si svůj týdenní pobyt v Irsku v loňském roce pochvaluje. Hned na začátku při přípravě stáže ji potěšilo, že s ní hostitelská organizace konzultovala program podle toho, co ji profesně nejvíc zajímá, aby stáž byla opravdu ušita skoro „na míru“ každému stážistovi. „Vzhledem ke svému profesnímu zaměření jsem projevila zájem o oblast trhu práce a o aktivity související s poradenstvím pro volbu povolání a také o poradenství pro znevýhodněné skupiny občanů. Měla jsem štěstí, protože v Dublinu se mi věnovala kolegyně, která pracuje na pracovišti obdobném našim úřadům práce a

tak mně a dalším zájemcům z řad stážistů z jiných zemí zajistila i účast na řadě jednání, která byla velmi poučná a zajímavá, “vzpomíná Jitka Svobodová. Například mohla být při jednání zaměstnavatelů, zástupců města Dublin a zástupců služeb zaměstnanosti v té části Dublinu, která má velké problémy v zaměstnanosti lidí. Nebo se mohla setkat s poradcí přímo v terénu a účastnit se náslechu při skupinovém poradenství pro mládež pocházející ze znevýhodněného prostředí.

Hlavním motivem, proč se na stáž dr. Svobodová hlásila, byl v první řadě profesní zájem – zjistit, jak si s problémy dokážou poradit jinde, upřesňuje. Ale bez komunikačních dovedností – bez znalosti jazyka by to samozřejmě nešlo.

A tak dalším motivem při rozhodování o účasti v projektu Academia u ní byly jazykové dovednosti – chtěla si zkusit, zda v praxi dokáže své znalosti angličtiny aktivně používat. „Opravdu zpočátku byla ta angličtina nejtěžší, zvláště první den, ale postupně se den ode dne situace zlepšila,“ říká Jitka Svobodová.

Zážitků si domů přivezla hodně. Profesních, lidských, kulturních... Pozitivních i překvapujících. „Například mě překvapilo, že s úrovní vzdělání to je v Irsku na jedné straně vynikající – příležitost pro všechny, ohromné finanční prostředky směřující do školství, vzdělávání a poradenství – na druhé straně: negramotnost, nulová kvalifikace, a to zejména u střední a starší populace v daleko širším rozsahu, než jsme zvyklí u nás. Také podmínky pro práci irských poradců byly někdy horší než máme my u nás – např. přístup k počítači, počet poradců v kanceláři,“ komentuje zážitky J. Svobodová.

Celkově hodnotí stáž jako jedinečnou zkušenost, která lidsky i profesně přesáhla do její práce doma v ČR. Zejména prý využila zkušeností z terénní práce irských poradců, oslovila ji jejich profesionalita, zájem i nadšení, s jakým s klienty, kteří nebývají vždy milí a příjemní, pracují. „Další inspirací pro naši poradenskou práci, která mě v Irsku upoutala, určitě byla nabídka výborně zpracovaných informačních letáků, dotazníků a různých informačních materiálů. To je věc, u nás ještě podceňená, ale kterou lze u nás okamžitě aplikovat,“ tvrdí J. Svobodová. A samozřejmě přidanou hodnotou každé stáže, tedy i té irské, jsou získané kontakty s irskými hostiteli, ale také s kolegy stážisty z jiných zemí, s nimiž kdykoliv mohou sdiskutovat o profesních problémech.

Dánsko sází na celoživotní učení

Poznat, jak funguje poradenství v rámci již existujícího systému celoživotního učení, se do Dánska vydala společně s kolegy z Francie, Itálie, Španělska, Irska, Velké Británie a Estonska Mgr. Lenka Hloušková z Ústavu pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Její hlavní motivací pro stáž byl zejména profesní zájem, a to poznat systém, který alespoň podle slov organizátorů, funguje. Během stáže toho viděla podle svých slov hodně. Byla to jednotlivá zařízení, která lze zařadit do systému celoživotního učení, a způsob, jak se podílejí na fungování poradenských služeb.

V porovnání s českou realitou jí nezbylo než ocenit, že v Dánsku existuje rozvinutý model vzdělávání dospělých a celoživotního učení.

Zajímavou zkušeností stáže pro ni byla i návštěva centra pro profesní vzdělávání dospělých, které nabízí široké možnosti profesního rozvoje a vzdělávání nejen lidem všech věkových skupin, ale i lidem s různými handicapy. Na vzdělávání učitelů i poradců se zaměřuje např. Dánský institut pro vzdělávání učitelů odborných škol. Návštěva Kodaňské univerzity a jejího poradenského střediska uzavírala představení systému celoživotního učení a také celou stáž.

Vůbec nejzajímavější při poznávání funkčnosti systému celoživotního učení v Dánsku bylo to, že celoživotní učení je jednou z priorit služeb zaměstnanosti a na základě toho je koncipován i poradenský systém. Přitom existuje dosti úzká vazba a spolupráce mezi vzdělávacími institucemi, podniky a službami pro zaměstnané i nezaměstnané. Reformu vzdělávání dospělých uvedla kdysi v život dohoda mezi vládou a jednotlivými politickými stranami. Za vzdělávání dospělých tu nesou odpovědnost dvě ministerstva – Ministerstvo vzdělávání a Ministerstvo práce. Překvapující bylo pro Mgr. Hlouškovou na stáži zjištění, že kromě střední a starší generace jsou v Dánsku prioritní cílovou skupinou celoživotního učení mladí lidé do 25 let. Jsou pro ně vytvářeny speciální vzdělávací nabídky a poradenské služby. Např. pro mladé lidi do 25 let jsou určeny tzv. přemostovací vzdělávací kurzy, kurzy kombinující odborné i základní vzdělání, kurzy distančního vzdělávání, speciální programy pro nezaměstnané anebo poradenské služby pro mladší věkové skupiny (19-25 let).

Právě pohled pod pokličku celoživotního učení a poradenství v Dánsku byl asi tím největším přínosem ze stáže, nabízí možnost srovnávat – situaci tam a u nás.

„I když se tedy naše země a Dánsko liší v některých pohledech na celoživotní učení, přesto inspirativní je, že v Dánsku mají vybudován jasný model celoživotního učení s prioritami zaměřenými na mladou generaci. Dánskou specifičností samozřejmě nepřenositelnou do našeho prostředí jsou např. lidové univerzity založené na filozofii lidových vyšších škol. N.F.S. Gruntviga. Nabízejí dospělým několikaměsíční vzdělávací kurzy a studenti žijí v komunitách 24 hodin denně po celý vzdělávací běh, to je od 2-9 měsíců, a studium končí diplomem. V Dánsku lidové univerzity hrají v systému celoživotního učení důležitou roli a jsou vnímány jako dobrá příprava pro vysokoškolské studium,“ vysvětluje Lenka Hloušková.

A co bylo a stále je nejtěžší? „Udržet si nadšení z takové stáže, jako byla ta v Dánsku, v každodenním profesním životě a pokusit se implementovat inspirace do našeho vzdělávacího i poradenského systému,“ uzavírá L. Hloušková.

Minimum byrokracie, operativní přístupy

Dr. Vladimír Nedvěd, v současné době lektor anglického jazyka a externí spolupracovník firmy Trexima Zlín na projektu standardizace činnosti úřadů práce, se v roce 2000, kdy působil na Úřadu práce Svitavy, rozhodl využít stáže Academia k získání nových zkušeností a poznání zahraničních poradenských systémů. Jedním z podnětů bylo i setkání se švédskými poradkyněmi pro volbu povolání, které pobývaly v rámci mezinárodního projektu na Úřadě práce ve Svitavách a které prezentovaly švédský model poradenské práce.

„Hlavním cílem stáže Academia do Velké Británie, na níž jsme byl vybrán, bylo detailně poznat poradenské služby poskytované soukromou společností – National Guidance Company LTD. Poradenské služby se týkaly především mladistvých ve věku 16 až 18 let. K návrhu programu stáže jsme se mohli předem vyjádřit a popsat, na co se chceme v jejím průběhu specializovat,“ říká V. Nedvěd. A co ho během pobytu nejvíce překvapilo? „Rychlost a snadnost, s jakou se tam operativně řeší problémy. Minimum administrativy, která činnost doprovází. Myslím tím to, že pracuje-li člověk jako poradce, věnuje se jen své práci a nemusí vypracovávat zdůvodnění, proč dělal to či ono. Od toho má svého nadřízeného.“ A dále ho překvapila vstřícnost při jednání s lidmi a profesně zvláště šíře a komplexnost poradenských služeb, které zahrnují osobní problémy klienta a problémy související s poradenstvím při hledání pracovního uplatnění.

Nejtěžší pro něho pak bylo, jak žertem podotýká, vrátit se domů, protože, kdyby to bylo možné, stáž by si o nějaký ten měsíc prodloužil – lákal ho projekt on-line internetového poradenství pro studenty, kteří se v 16 a v 18 letech rozhodují o profesní přípravě, který se v té době v Británii rozjížděl.

A cenné zkušenosti? „Přesvědčil jsem se o tom, že oddělení poradenských služeb od státní správy je možné a efektivní. Někdy třeba k tomu dojde také u nás,“ vzpomíná na dojmy a inspirace z Velké Británie. Za další užitečnou zkušenost pokládá i poznatek, že pokud poradce nedrží krok s technickými možnostmi a moderními informačními technologiemi, ztrácí kontakt s klienty, kteří ze škol přicházejí. „Pro mnoho lidí už není těsný kontakt s poradcem nutný, chtějí informace, které sami posoudí. Až potom – pokud to potřebují, vyhledají poradce,“ říká dr. Nedvěd. K přínosům stáže počítá i neformální kontakty, které s britskými kolegy a stážisty z jiných zemí navázal a s nimiž občas některé své představy a nápady konzultuje.

Pohled do Německa

Na stáž k našim sousedům do Německa se loni vydala s kolegyní z Úřadu práce v Prostějově Mgr. Jarmila Klejzarová, poradkyně pro volbu povolání na úřadě práce v Jihlavě. Pobývala v městě Pirna a hlavním cílem stáže bylo seznámení se s tamějším úřadem práce, s činností Evropského poradenského centra pro Českou republiku, německým vzdělávacím systémem a některými vzdělávacími středisky, které spolupracují s úřadem práce. Především výměna zkušeností, nové poznatky a impulsy pro další vzdělávání poradců a současně i prevence syndromu vyhoření byly pro Jarmilu Klejzarovou hlavním motivem účasti na této stáži. Samozřejmě že počítala i s možností rozšířit si jazykové znalosti němčiny.

„Velmi zajímavý byl pro mne systém, ve kterém poradci pro volbu povolání v Německu pracují. Vzhledem k německému vzdělávacímu systému mají zdejší poradci za úkol kromě dalšího vzdělávání zprostředkovávat také pracovní příležitosti, které tvoří součást učňovského školství v Německu,“ vzpomíná Jarmila Klejzarová na dojmy ze stáže. Dodává, že přínosné bylo poznat blíže i osobnosti německých poradců pro volbu povolání, což podle ní byli nesmírně zajímaví lidé s bohatými zkušenostmi z poradenské práce. Podnětné bylo i poznání problémů, které má pracovní trh v jedné z tzv. nových spolkových zemí. „Velice mne potěšila i návštěva německého binacionálního – bilingvního německo-českého gymnázia, které v Pirně úspěšně funguje,“ říká J. Klejzarová.

Za zcela novou zkušenost, kterou při pobytu na stáži získala pokládá informace o existenci a fungování Evropského poradenského centra pro Českou republiku, které pracuje na úřadě práce v Pirně. Je to zajímavý projekt, který vychází ze zásady, že pro každou zemi, která je členem EU, je pověřen jeden úřad práce, který zprostředkovává kontakt mezi konkrétními zeměmi a specializuje se na problematiku zaměstnávání a vzdělávání v partnerské zemi. Do tohoto projektu byly zařazeny i země, které o vstup do EU teprve usilují, tedy i ČR má v Německu partnerský úřad práce. Ten se specializuje na poskytování informací o ČR a tímto pověřeným úřadem je právě úřad práce v Pirně,“ vysvětluje blíže J. Klejzarová.

Za velice užitečné a snad nejcennější pro vlastní práci doma na jihlavském úřadu práce pokládá Jarmila Klejzarová kontakty, které během stáže v Německu navázala. Díky nim totiž pak pro ni bylo mnohem snadnější najít zájemcům z ČR o studium v Německu vhodný typ vzdělávání. „Také mne určitě inspirovala systematická práce německých poradců pro volbu povolání, s níž jsem se v Německu setkala. Jsem ráda, že spolupráce mezi mnou a úřadem v Pirně vlastně stále pokračuje, kdykoli vlastně už

lze na kontakty ze stáže konkrétními dotazy navázat a s kolegy o problémech navzájem diskutovat, “ dodává na závěr Mgr. Jarmila Klejzarová.